

sin Agitation fra Krigens Tid mod alt, hvad der hed Foranstaltninger til Regulering af Forholdene. Man priste det private Initiativ og opfordrede til nu at gribe Chancen; den eneste Hindring, der i Virkeligheden var for at gribe og udnytte denne Chance, var den radikal-socialistiske Regering og dens, som man sagde, Tvangsforanstaltninger; blot de nu blev ophævet, skulde det nok blive godt. Der var mange Penge mellem Folk, og de, der havde Pengene, Importørerne, Spekulanterne, gav sig ud i den vildeste Spekulation.

Resultatet behøver jeg ikke at opføre, det kender vi alle. Vore Banker har ført en fuldkommen forfejlet Politik. Man behøver blot at se paa den Emission, der fandt Sted i 1919, for at være overbevist om, med hvilken Grad af Let-sindighed man drev Spekulation her i Landet. Man havde suggestioneret sig til den Opfattelse, at det gik nok, nu gik vi en Guldalder i Møde. Det var noget af det taabeligste af alt, at Europas Folk efter i 4 samfulde Aar at have gjort deres yderste for at ødelægge hinanden og ødelægge, hvad de havde, nu skulde gaa en gylden Tid i Møde. Det gjaldt den Gang mere end nogen Sinde for os om at søge at bevare, hvad vi havde tjent under Krigen. Men mere vilde have mere, og Resultatet blev, at vi tabte alt. Det højt lovristede private Initiativ viste sig i enhver Henseende aldeles ikke at forstaa Situationen, forstaa Tiden, og nu maa hele det danske Folk bøde haardt derfor. Det er jo bedrøveligt at være Vidne til, at hver Ugedag gaar der en Bank fallit; selv de rigeste og bedst funderede Selskaber er gaaet alt Kødets Gang, Selskaber, hvis Papirer under Krigstidens Højkonjunktur stod i en Kurs paa op imod 1000, er gaaet i den Grad nedad Bakke, at deres Aktier nu ikke er mere værd end det Papir, som de er trykt paa.

Jeg kan ikke undlade at minde om, at da vi i 1916 her i Rigsdagen stillede Forslag om at beskatte de store Summer, som Dampskibsselskaberne tjente, saa advarede den nuværende højtærede Finansminister imod at pille for meget ved Hønen, der lagde Guldæggene; det var alt for farligt, disse Selskaber skulde konsolideres, og det var Danmarks Fremtid, der laa heri, o. s. v., vi skulde være varsomme. Ak ja, jeg tror ikke, de Dampskibshøns lægger Guldæg mere. Det største nationale Foretagende paa dette Omraade er vel nok D. F. D. S., og efter at dets Kasse tømtes, og dets Direktører som

Følge deraf vandrede bort, har man nu set, at dette Selskab har maattet optage et Laan i Udlandet paa 25 Mill. Kr. Det er i Sandhed bedrøveligt. Men det gaar jo ud over andre end det paagældende Selskab, det gaar ud over hele det danske Folk, og det gaar navnlig ud over det arbejdende Folk. Alle var smittede af Trangen til at være med og tjene Penge. Man ser nu og da, naar et Selskab er gaaet fallit, at der sidder højtstaaende Embedsmænd i det paagældende Selskabs Bestyrelse. Det er overmaade beklageligt, at noget saadant finder Sted. De er selvfølgelig i sin Tid traadt ind, dels vel for at faa noget mere ud af deres Sparepenge og dels for at faa tilfredsstillet den almindelige Trang til at agere.

De eneste Virksomheder, der rigtig har klaret sig, er de, der har været under Statens Forsorg, de har klaret sig godt. Jeg tror, det vilde have været overmaade nyttigt, om man i noget højere Grad, end Tilfældet har været, havde varetaget Selskabernes Interesser, sørget for, at de ikke havde kunnet spille alle deres Penge væk. Jeg henviser i den Henseende til Sukkerfabrikkerne, til Cikoriefabrikkerne, til Spritfabrikkerne o. s. v.; de har været underkastet Statens Kontrol, og de befinder sig i bedste Velgaaende. Al den Tale om de snærende Baand, vi lagde paa Erhvervs-livet, har ikke noget paa sig. Nej, kunde, der vovede sig ud i den vildeste Spekulation — og det gjorde de jo saa at sige næsten alle —, er dem, der har tabt deres Penge, de andre er endnu i Behold og kan virke.

Om Sukkerfabrikkerne ønsker jeg for øvrigt at sige et Par Ord henvendt til den højtærede Landbrugsminister, der, som meget rigtigt sagt af det ærede Medlem Hr. Fraenkel, vel nok siges at være den mest absolutte Modstander mod enhver Art af offentlige Foranstaltninger til Regulering af Erhvervsvirksomheder. Paa intet Omraade viser det sig som paa Sukkerproduktionens Omraade, hvor heldigt det har været, at Staten førte Tilsyn med Virksomheden. I indeværende Aar var det meget vanskeligt at faa en Overenskomst mellem Sukkerfabrikkerne og Sukkerroedyrkerne. Den højtærede Indenrigsminister gjorde Forsøg paa at mægle Parterne imellem. Det lykkedes kun ufuldstændigt, hvilket jeg dog ikke siger for at forklejne den højtærede Indenrigsministers Evne eller gode Villie, men han savnede jo det Tryllemiddel, der skulde bringe Parterne til Fornuft. Man vidste paa begge Sider, at han